

Daba iedvesmo, iepriecina un sniedz enerģiju

Svētciemiete **Inta SOMA**, Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) Komunikācijas un dabas izglītības departamenta Dabas izglītības un tūrisma nodaļas vadītāja, šopavasara saņēma DAP goda rakstu par ieguldījumu Latvijas dabas vērtību saglabāšanā. Ar viņas gādību īstenota sabiedriskā monitoringa programma Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā (ZBR), Inta iesaistījusi arī multimediju projektā *Dabas koncertzāle*. Jau vairāk nekā desmit gadus viņas vadībā darbojas ZBR dabas centrs, izveidota arī jauno reindžeru grupa. Un tas ir tikai neliels ieskaits paveiktajā. Par DAP apbalvojumu sarunbiedre ir pārsteigta un gandarīta, jo tikai vēlāk apjautusi, cik daudz šo gadu laikā patiesībā izdarīts. – *Ir patīkami, par to priecājos. Bieži neprotam novērtēt, ka daudz ko darām tiešām labi, un neprotam priecāties, jo gaidām kaut ko lielu. Jāpriecājas par maziem veikumiem, tad arī lielais izdosies!*

Jāsapņo, lai piepildās

Kad tiekamies viņas birojā ZBR dabas centrā Salacgrīvā, fonā dzirdams, kā ēkas 2. un 3. stāvā notiek pārbūve, lai iekārtotu izstādi par Salacu – ZBR mugurkaulu. Tā ir viena no projekta *LIFE IS SALACA* aktivitātēm. Drīzumā izvērtēs metu konkursā *Izglītojošā ekspozīcija «Salacas krastos un dzelmēs»* iesniegtos piedāvājumus. Uzvarētāji izveidos jaunu, mūsdienīgu ekspozīciju. Tā palīdzēs dažāda vecuma apmeklētājiem izprast Latvijas upju ekosistēmas un jo īpaši Salacas bioloģisko daudzveidību, tās nozīmi cilvēka dzīvē un mūsu ietekmi. Paredzēts, ka gada beigās vai nākamā sākumā izstāde būs pieejama apmeklētājiem. – *Tas būs labs papildinājums. Vienmēr saku, ka vajag sapņot. Sapņi piepildās, pat ja ne uzreiz. Kad, īstenojot pārrobežu sadarbības projektu, sākām veidot dabas izglītības centru, te nekā nebija. Taču tapa kāpnes uz 2. stāvu ar domu, ka visu noteikti attīstīsim tālāk.*

Dabas izglītības un tūrisma nodaļas vadītāja dažādu paaudžu interesentiem no visas Latvijas vada aktivitātes par dabas vērtībām. Īpašs gandarījums, ja dalībnieki atgriežas atkārtoti. Aizvadītajā gadā DAP startēja Valsts izglītības attīstības aģentūras projektu konkursā ar savu izglītojošo nodarbību piedāvājumu un saņēma apstiprinājumu. ZBR dabas centrs programmā *STEM un pilsoniskā līdzdalība* 1.–12. klašu skolēniem šogad piedāvā 14 dažādas nodarbības, piemēram, par Salacu vai jūras piekrasti. Sadarbībā ar Limbažu novada pašvaldības izglītības darba speciālisti interešu un mūžizglītības jautājumos Maiju Andersoni I. Soma uzņēma pieaugušo izglītības koordinatorus no visas Latvijas. Tagad nodarbībām pieteikušās pieaugušo grupas no dažādiem novadiem.

Skola ielikusi labus pamatus

Interese par dabu Intai nav radusies nejauši – tās pamati ielikti jau skolas gados. Neretas vidusskolā viņai bija fantastiska klases audzinātāja un iedvesmojoši pedagogi. – *Mēs ļoti daudz sportojām un gājām dabā, dažādos pārgājienos. Katra mācību gada noslēgumā devāmiem trīsdienniekā ar nakšņošanu teltīs, bet jūnijā piedalījāmies nedēļu ilgās tematiskās nometnēs. Startējām peldēšanas un orientēšanās sacensībās. Notika treniņi volejbolā un basketbolā, – viņa atceras. Skolas laikā Inta guva labus rezultātus bioloģijas olimpiādēs. Vidusskolas gados jaunieši gan bijuši neapmierināti ar klases audzinātāju, jo viņa mudinājusi visu darīt pašiem. – Tikai vēlāk sapratām, cik lielu pakalpojumu viņa mums izdarīja. Visu domājām un darījām paši, un mums arī ļoti labi sanāca. Tā pieredze palīdz joprojām.*

Pēc vidusskolas viņa izvēlējās studijas Daugavpils Pedagoģiskā institūta Bioloģijas un ķīmijas fakultātē. Absolventi norīkoja darbā Umurgas pamatskolā, tomēr tābrīža bioloģijas skolotāja tur tomēr turpināja strādāt. Tā Inta nokļuva Liepupes vidusskolā. – *Mani pirmie audzināmie –*

foršie un dullie sestklasnieki – septembrī pierunāja doties pārgājienā uz Cēsu rajonu. Ar autobusu aizbraucām, nakšņojām pie Lodes, kur ieradās vietējie jaunieši un centās noskaidrot attiecības. Citreiz viņi mani pierunāja laisties pa Salacu ar plostu. Glābšanas vestu nebija, un tikai puscelā uzzināju, ka viņi neprot peldēt. Jaunība un dullums! Tagad ne uz ko tādu neparakstītos.

Sarunbiedre stāsta: – *Limbažpusē esmu strādājusi visās Tallinas šosejas malas skolās – Liepupē, Lāņu pamatskolā, Salacgrīvas vidusskolā un Krišjāņa Valdemāra Ainažu pamatskolā. Visu laiku esmu mācījusi bioloģiju, ķīmiju – tikai īsu brīdi. Siltas atmiņas ir arī par Svētciema bērnudārzu, ko kādu laiku vadījusi, tolaik tur bija vairāk nekā 60 audzēkņu. Šī iestāde bija viena no pirmajām, kur tika sākti angļu valodas apmācība. Bērni bija aktīvi dejojāji, piedalījās Limbažu rajona Dziesmu un deju svētkos. – Bija ļoti laba sadarbība ar audzēkņu vecākiem. Reizi mēnesī rīkojām*

Vienmēr saku, ka sapņot vajag. Sapņi piepildās, pat ja ne uzreiz.

kopā sanākšanu un mācības par dažādām tēmām. Pēc reorganizācijas Svētciema pirmsskolas izglītības iestādi apvienoja ar Salacgrīvas bērnudārzu un Inta sāka citu ceļu. Viņa startēja ZBR administrācijas projektā par sabiedriskā monitoringa programmas īstenošanu. – Programma ilga no 2005. līdz 2009. gadam un bija tiešām veiksmīga. Skolēni ar pieaugušajiem sadarbojās, notika semināri, kuros viņi stāstīja par saviem novērojumiem. Pateicoties dalībai tajā, vilkenietis Jānis Zvirgzdiņš, kurš pētīja lapkoku praulgrauzi, un jauniešis no Saldus tika uz Pasaulē vides olimpiādi, kurā ieguva 3. vietu. Mūsu izstrādāto monitoringa programmas pieredzi tagad aizguvuši igauņi, – stāsta DAP pārstāve.

Strādājot DAP, Inta turpināja darboties pedagogijā. Vēl pagājušajā mācību gadā viņa Salacgrīvas vidusskolā mācīja bioloģiju. Iegūtā pedagoģiskā pieredze, vadot dabas izglītības nodarbības, palīdz atrast pieeju dažādām vecuma grupām. – *Galvenais ir sarunāties, turklāt ar smaidu.*

Roku rokā dabā un atpūtā

Studiju laikā Daugavpilī Inta iepazinās ar Andri, kurš studēja Matemātikas un fizikas fakultātē un pēc absolvēšanas atnāca strādāt uz Lāņu pamatskolu. 1988. gadā viņi apprecējās, vēlāk piedzima dēls un meita. Kristaps Latvijas Universitātē beidza ģeogrāfijas un tagad tāpat kā vecāki strādā DAP. Savukārt Baiba izvēlējās mākslas ceļu. Pēc pamatskolas viņa iestājās Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolā un turpināja studijas Eindhovenas Dizaina akadēmijā Nīderlandē, bet patlaban dzīvo un strādā

DAP Komunikācijas un dabas izglītības departamenta Dabas izglītības un tūrisma nodaļas vadītāja Inta Soma rāda vienu no ZBR dabas centrā pašas iekārtotajām interaktīvajām izstādēm

Inta un Andris ceļojumā Amsterdamā. – Te ir kopābūšana, fotoaparāts, krāsainība un ceļošanas kurpes, – attēlu raksturo Inta

dizaina jomā Amsterdamā. – *Māksla un pacietība viņai no tēva, bet spēja sadarboties ar citiem – no manis. Arī Kristapā ir tas labākais no manis un no tēva, – spriež Inta. Vecāki bērnus jau no agra vecuma ņēma līdz dabā. Baibai tolaik tas nepaticis, īpaši, kad nācās gaidīt, kamēr tētis kaut ko fotografēja. Toties tagad viņai ļoti patīk pārgājieni un dažādi ar dabu saistīti projekti, piemēram, Dabas koncertzāle. – Tas, ko bērniībā viņos ieliekam, kaut kādā brīdī noder. Inta un Andris ir vecvecāki trim burvīgiem Kristapa bērniem – Nelei, Maidei un Villem. Sarunbiedre priecājas, ka arī dēls ar savām atvasēm daudz laika pavada ārpus telpām.*

Somu pāri kopā saveda un joprojām vieno aizrautība ar dabu. Arī Andris labprāt vada kopīgi plānotos pārgājenus. Savulaik gūti pieredze Bērnu vides skolā abiem devusi labu bāzi, kā mācīt par dabu citiem. Daba iedvesmo, rada dzīvesprieku un sniedz enerģiju. – *Ziemā un pavasarī veicam putnu uzskaiti gar jūras piekrasti. Vairāk nekā desmit gadu bijām iesaistījušies mazā ērgļa monitoringā. No novembra līdz februārim sekojam ūdensstrazda aktivitātēm Vitupes ielejā. Intai patīk piedalīties dažādos ar dabu saistītos pasākumos, piemēram, Aidā Salacā, Pakalīdzīšanās Lieldienām un Nēģu dienā. Nedēļas nogalēs Somu pāris noteikti dodas pastaigā pa Vitupes ieleju, gar jūru. – Tagad pie tās ļoti ļoti pierasts, ka iekšzemē pietrūkst jūras vēja, – atzīst Neretā dzimušā Inta. Kopā ar vīru viņiem ir tradīcija vērot saulrietus jūrā. – Andris fotogrāfs un es esu līdzī. Dažreiz, kamēr viņš kaut ko iemūžina, es paudu. Ģimenē nu jau gan visi apadīti, tālāb Inta ar lielāku sparū pievērsusies grāmatām, jo literatūra viņai tuva kopš bērnības. Agrāk aizrāvusies arī ar distanču slēpošanu, studiju laikā startējusi sacensībās, tāpat kāpusi kalnos.*

Visa Somu ģimene kopā cenšas sanākt Ziemassvētkos, Jānos un jubilejās. Vismaz divreiz gadā nedēļas nogalēs viņi dodas Baibas rīkotajās ekskursijās ārpus Latvijas. Andris un Inta arī paši paceļo pa citām zemēm. Šajos braucienos viņiem pievienojas

Andra brālis ar sievu. Ikreiz, citās valstīs esot, tiek iepazīta turienes vide.

Viss turpinās

I. Soma lolo arī jaunus ieceres. Pieprasīti ir Intas un Andra vadītie dabas centra organizētie pārgājieni dabā – lēnās pastaigas. Sie pasākumi pulcina gan pašu novada, gan citurienes ļaudis. Sarunbiedre sola, ka tādi būs arī turpmāk. Tos vadot, var daudz ko pārrunāt, mudināt dalībniekus pievērst uzmanību apkārt esošajam un ieraudzīt arī sīkumus, piemēram, lazdas ziedu. Cilvēki priecājas uzzināt iepriekš nezināto, piemēram, ka arī ozols zied. Interanti, ka, ejot vienu un to pašu maršrutu, katru reizi var pamanīt kaut ko citu.

6. jūnijā dabas liegumā Randu pļavas gaidāms pasākums *Dienas spārnu balle*. Ikviens aicināts piedalīties un ekspertu vadībā iepazīt dienas kukaiņus un putnus. Bet pirms tam – 22. maijā – Siguldā pie Gūtmaņa alas plānots aizraujošs piedzīvojums *Dabas diena* 7.–12. klašu skolēniem. Patlaban rit divu kārtu konkurss *Dabas diena – 2026. gada dabas simboli*, un tā noslēgumā Bioloģiskās daudzveidības dienā 15 spēcīgākās Latvijas klases tiksies ar šī gada dabas simbolu *krustvecākiem* – dabas organizāciju pētniekiem un zinātniekiem. – *Jau sen auklēju šo ideju, beidzot tā īstenojas. Šī būs pirmā lielākā «Dabas diena». Ceru, ka izdosies. Domājam tādu par aktuālajiem simboliem turpmāk organizēt katru gadu, – teic I. Soma.*

Līga LIEPĪNA

Autores un Intas SOMAS albuma foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Par publikācijas saturu atbild projekta «Personības spēks» īstenotāja – SIA «Izdevniecība Auseklis». Projekta Nr. 2025.LV/RMA/1.6.1/018